

mégis egyáltalán feltüntet valamilyen eredményellenőrzést („Tanulási cél ellenőrzése” címen) a javaslatában, azt inkább csak azért teszi, hogy ne lehessen kifogásolni ennek hiányát az oktatási curriculumok szemlélete által meghatározott pedagógiai légkörben. Így például a 24. oldalon a Tanulási cél ellenőrzése cím alatt a következő olvasható: „A munkafeladatokat a tanulók *fejlesztése* eszközeként kell értelmezni, és nem a mindent előzőnlő teljesítményi túlterhelés célját szolgálják egy 'jéghideg teljesítménymérés' szellemében.” Ezzel szemben viszont a célirányos és tudatos tanulói tevékenységre orientáltság áthatja az egész koncepcióját.

Magyarországon a közelmúltban elkezdett és még jelenleg is folyó tantervi reform egyik alapvető célkitűzése az volt, hogy növeljük az oktatómunka nevelési hatékonyságát, szorosabb egységben valósuljon meg a nevelés és az oktatás. A továbblépéshez a bevéási és eredményességi vizsgálatok mellett nyilvánvalóan szükséges még a kitekintő, összehasonlító, kritikai elemzés is. Ennek a munkának a szakirodalmi bázisában mindenképpen érdemes gondolni Lohrer könyvére is, egy curriculum lehetséges struktúrája és orientáltsága vonatkozásában.

Varga Lajos

RÓKUSFALVI PÁL, STULLER GYULA, KELEMENNÉ TÓTH ÉVA

Pedagógusszemélyiség és továbbképzés

Budapest, 1981. Tankönyvkiadó 162 p.

A pedagógusképzéssel kapcsolatos egyre gyakoribb polémiák (a Pedagógiai Szemle, a Köznevelés, de egyes napilapok hasábjain is) jól mutatják, milyen időszerű volt e nem nagy terjedelmű könyv megjelentetése. Terjedőben a felismerés: a nevelők képzése nemcsak a közoktatás belügre, hanem az egész társadalmat érinti. Egetően szükség van minden olyan munkára, mely a témát – bármely oldalról közelítsen is hozzá – ezakt kísérletek alapján, tudományos igényvel tárgyalja, és ugyanakkor a problémákat is őszintén, tárgyilagosan foglalja össze. A szerzők a Testnevelési Főiskola tanárképzésének tapasztalati anyagára támaszkodnak, de az a sokoldalú helyzetelemzés, amelyet nyújtanak, a magyar felsőoktatás egészére vonatkozó tanulságokkal szolgál.

A könyv a Testnevelési Főiskolán folyó tanárképzés korszerűsítésének egy évtizedes szakaszáról számol be, elsősorban a pszichológiai képzés és pedagógus hivatásra nevelés szempontjából. Nem egyszerűen tapasztalatléírás, hanem következetes, átgondolt kísérletező munkáról készített, mérték-tartó számvetés, mely értékes anyaggal gazdagítja a pedagógusképzés pszichológiai-pedagógiai oktatását is.

A könyv első része az általános gondokat érinti, beleértve az új társadalmi elvárásokat és problémákat is, majd a személyiségfejlődéssel kapcsolatos pszichológiai oktatás-korszerűsítési kísérleteket ismerteti. Az első fejezetben a magyar felsőoktatás korszerűsítési tendenciáit és ezek megvalósításához szükséges feladatokat taglalják a szerzők: „A pedagógus személyiségére és pályájára irányuló kutatásokat világszerte megújuló érdeklődés kíséri és ösztönzi.

Ez természetes, ha meggondoljuk, hogy a köznevelésnek a társadalmi fejlődés igényeit kielégítő korszerűsítési folyamatában és általában minden pedagógiai tevékenységben a legfontosabb tényező maga a pedagógus.”

Ez tükröződik a „pedeológia” fogalmában is. Az elnevezés a painedentész (nevelő) és a logosz (tan) szavak összetételéből keletkezett. A pedeológia feladata a tágabb értelemben vett pedagógusi hivatás problémáinak komplex kutatása. „A személyiség – tevékenység – környezet” kölcsönhatásának elvi tisztázása adja azt az általánosabb elméleti keretet, amelyet a szerzők a pedagógushivatás kutatásában is érvényesítettek.

A második fejezet a pedagógusszemélyiség kutatási problémáit és a pedagógussá válás folyamatát elemzi, különös tekintettel az egyén és a társadalom kölcsönhatásának kiemelkedő jelentőségére. Mindez megmutatkozik abban, kik jelentkeznek a pályára, milyen a kiválasztás, milyenek a képzés belső arányai stb.

A harmadik fejezetben a Testnevelési Főiskola pszichológiai ismeretanyagának kialakulását, oktatásának gondjait és eredményeit tekintik át. Amikor bemutatják a testnevelő tanárok pszichológiai ismeretének fontosságát, olyan szempontokat kapunk, amelyek e tantárgy helyét és szerepét a más szakos pedagógusok képzésében is megvilágítják.

A negyedik fejezet a legterjedelmesebb. Itt bizonyítást nyer, hogy a pedagógusképzés egyik legfontosabb területe a pszichológiai ismeretek mély elsajátítása, és ezen keresztül a korszerű nevelői szemléletmód kialakítása. Önmagában is érdekes és jelentős, amit a tantárgytestek célszerű kialakításáról és a képzés hatékonyságának fokozására való felhasználásáról olvashatunk. A tesztek sokszempontú statisztikai értékelésével, a feladatlapok, a képesség- és személyiségvizsgálati eljárások bemutatásával a szerzők olyan ismeretekhez és lehetőségekhez juttatják az olvasót, amelyek – némi átdolgozással – a pedagógusképzés sok területén felhasználhatók. A sok éves kutató munka konkrét eredményeinek és módszerének bemutatása a könyv legfőbb értéke.

Ez vonatkozik az ötödik fejezetre is, amely (pszichológiai tesztek segítségével) a személyiségfeltételek oldaláról vizsgálja a pedagógussá válás folyamatát.

A befejező (hatodik) fejezetben röviden összefoglalják a szerzők a vizsgálatokból adódó s a jövőre vonatkozó tanulságokat, mind a kiválasztással, mind a felsőoktatás korszerűsítésével kapcsolatban. Kiemelhetjük azt a megállapításukat, hogy „a tanárképzés egészében nő a pszichológiai tényezők és az oktatói kar pszichológiai kulturáltságának jelentősége. A pedagógiai tudatosság alapja ugyanis – bármilyen szaktárgy oktatásáról, bármilyen gyakorlati tevékenységgel való nevelésről legyen is szó –, pedagógiai tevékenységünk tárgyának és alanyának, hallgatóink személyiségének és tevékenysége pszichológiai szabályozó tényezőinek alapos ismerete”.

A könyv nyelvezete a pedagógusok számára érthető, felépítése és gondolatmenete áttekinthető és jól strukturált. Az egész mű a rendszerelmélet, a tevékenységközpontúság és a regulatív felfogás szellemében íródott. Megállapításai és kísérletei szempontjai a gyakorlat számára hasznosak és a pedagógusképzéssel kapcsolatos viták, elképzelések realisabb megítélését nagyban elősegítik. Mindazok számára hasznos, akik a pedagógiai pszichológiával, illetve a pedagógusképzéssel valamilyen formában kapcsolatban vannak. A felsőoktatásban dolgozók részére feltétlenül ajánlható.

Kár, hogy a túl apró és halvány betűk nehezítik az olvasást.

Kalmár László

DE LANDEHEERE, GILBERT-DELCHAMBRE, ANDRÉ:

LES COMPORTEMENTS NON VERBEAUX DE L'ENSEIGNANT. COMMENT LES MAÎTRES ENSEIGNENT II.

A tanár nem verbális viselkedése. Ahogyan a pedagógusok tanítanak II.
Paris: Nathan – Bruxelles: Ed. Labor 1979. 230 p.

Mivel a hazai pedagógiai kutatásokban is egyre nagyobb szerepet kap a nem verbális viselkedés tanulmányozása, ezért érdemes a két belga kutató munkájának néhány gondolatát felidézni.

A szerzők kettős célt tűztek maguk elé: egyrészt a megfigyelhető nem verbális viselkedés feltérképezésére vállalkoztak, másrészt a nem verbális kommunikáció specifikus szerepét kívánták feltárni oktatási szituációban.

A könyv első része a nem verbális viselkedés funkcióival foglalkozik. Az írók utalnak arra, hogy a terminológia használata nem egységes (pl. a gesztus fogalma egyesek szerint szándékos, jelzést, közlést